

ВІД ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ – ПРОСВІТИ – КУЛЬТУРИ – СВІДОМОСТІ – ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Екологія (від грецької – oikos) означає —наука про житло». Це поняття ввів в наукову термінологію видатний німецький вчений Ернст Геккель. Він вважав предметом дослідження екології зв'язок живих істот з навколишнім середовищем.

Екологія – наука про взаємовідносини людини (суспільства) та природи. Екології притаманна прогностичність: застереження та унеможливлення небезпеки, яка загрожує людству. За висловом академіка С.С. Щварца: «Екологія на підставі узагальнення комплексу природно-наукових, технічних і соціально-економічних знань допомагає оптимізувати діяльність людини у використанні природи, піклуватися про збереження природних взаємозв'язків як цілісної динамічної врівноваженої системи». Для цього потрібно створити загальну теорію взаємодії суспільства з природою і напрацювати практичні засоби. Зробити це можливо при «екологізації» всіх областей науки, виробництва, мистецтва, моралі і права.

Цілі та завдання:

1. виявити шляхи становлення екологічної свідомості;
2. підкреслити значення практичної екологічної діяльності для формування екологічної свідомості;
3. зробити акцент на тому, що є необхідним перехід теоретичних знань з екології у категорію „особистого досвіду».

Основна частина. Перші відомості про взаємодію природи і людини учні отримують ще під час вивчення курсу природознавства, і це продовжується в курсах географії 6-10 класів, де учні знайомляться з накопиченням і систематизацією знань. Розв'язують екологічні проблеми [2]. Проблема в тому, що недостатньо висвітлюється практична направленість екологічної діяльності учнів.

Вболіваючи за нашу планету Антуан де сент Екзюперіказав: „Ми навряд чи отримали Землю у спадок від наших предків – ми лише взіли її в борг у наших дітей ...» [4].

З дитячого садка дитина вже отримує знання про оточуючий світ. На шкільній лаві коло екологічних уявлень розширюється за рахунок вивчення багатьох шкільних предметів, а також у середній та вищій ланці школи учні мають можливість одержувати екологічну просвіту у гуртках, факультативах і у них вже формується екологічна культура сприйняття світу біоболонки.

Через практичне втілення дій по охороні та збереженню оточуючої природи в учнів формується екологічна свідомість.

Екологічна освіта націлена на зміну відношення людини до здоров'я, довкілля, на формування екологічної відповідальності. Вона закликає реалізовувати ідеї нового мислення, яке засноване не на силових рішеннях та конфронтації (приклад Північної Кореї у використанні нею ядерного потенціалу), а на діалогових формах спілкування різних народів.

Формування екологічної свідомості передбачає оволодіння системою екологічних знань, понятійним апаратом екології як науки. Метою екологічної роботи є формування у дітей загострених почуттів до природи (усвідомлення себе, як частини оточуючого світу, залежності себе від природи, рівно як і навпаки), любові до праці як єдиної можливості гармонічного існування у системі –природа-людина». Факультативні та спецкурси з екології забезпечують формування зв'язку системи знань учнів (рівень екологічної свідомості) з елементами екологічної культури (ціннісна орієнтація школярів на науковообґрунтоване природокористування) [1].

Екологічна культура та свідомість в умовах шкільної освіти може формуватися тільки на основі інтегративного підходу. Механізм інтеграції передбачає вивчення екологічних проблем у системі —природа-наука-виробництво-людина», який охоплює всі рівні взаємодії —природа-людина».

Дбайливе ставлення до вирішення проблем екології – це шлях до установа рівноваги у відносинах –природа-суспільство». Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливість наступних поколінь задовольняти свої потреби.. Сталий розвиток суспільства на планеті Земля це і є умова збереження умов життя для людей. Якщо людство достатньо не схаменеться, щоб не утворювати гори сміття і відходів, не перестане такими темпами забруднювати повітря, воду, ґрунти – планеті загрожує екологічна катастрофа – неможливість людству вижити в таких умовах. Сталий розвиток передбачає такі відносини з природою, щоб людство при виробничих та економічних досягненнях не тільки не погіршувало довкілля, а й робило його кращим там, де його зіпсували раніше. А будувати сталий розвиток на планеті держави тільки тоді зможуть, коли їх населення буде володіти екологічною свідомістю. А для цього діти ще на шкільній лаві повинні набувати екологічної свідомості. Це відбувається шляхом не тільки пізнання завдяки освіті, просвіті, а й завдяки посиленому практичному здійсненні засобів з охорони природи. Види екологічної практичної діяльності школярів, коли їх теоретичні знання переходять в категорію —особистого досвіду», що сприяє формуванню в учнів –знань-переконань»: догляд за квітами в кабінетах школи та на клумбах; весняні висадки дерев та кущів на шкільному подвір'ї, збір макулатури, збір лікарських трав; збір плодів шипшини, квітів білої акації; виготовлення виробів з природного матеріалу; проведення вечорів, диспутів, конференцій з охорони природи, конкурси віршів, малюнків; анкетування мешканців мікрорайону; зустрічі з інспекторами відділів охорони природи; робота учнівських лекторіїв старшокласників з охорони природи для учнів молодших класів; виготовлення шпаківень; робота учнів зі спасіння струмка –Кизиярська балка», бесіди з мешканцями прилеглих вулиць проти його забруднення; участь у мітингах по збереженню живої природи; екскурсії на підприємства, які забруднюють і повітря, і ґрунт, і

струмок; дослідження учнів з питання забруднення викидними газами повітря упродовж траси Москва-Сімферополь (вул Ломоносова); спостереження компонентів природи під час екскурсій; екскурсії на Запорізьку ГРЕС і Запорізьку АЕС [5].

Висновок. Практична діяльність учнів з охорони природи поряд з одержаними теоретичними знаннями формує екологічну свідомість та екологічну культуру. Людина з розвинутою екологічною культурою та свідомістю ніколи не спричинить зле природі.

Список літератури:

1. Зверев И.Д. Экология в школьном обучении. –М.: Знание, 1980. -С. 3-10.
2. Муніч Н.В. Сталий розвиток іде до школи// Краєзнавство. Географія. Туризм, 2007 р., №6-7. С.1-4.
3. Конев В.П. Екологізація шкільної географічної освіти// Географія. №15-16, 2007 р., Видавнича група „Основи”.
4. Семенова К.В. Урок географии и экологии // Краєзнавство. Географія. Туризм, 2006 р., №21-22. -С. 30.
5. Шилова Л.Г. Практическая направленность экологического образования и воспитания. –Киев-Мелитополь, 1997. –С.97-100.